

TÜRKİYE'DE BAŞLICA YÜZEY ŞEKİLLERİ

Türkiye'de Yeryüzü Şekillerinin Genel Özellikleri

- ▶ Türkiye'nin ortalama yükseltisi 1132 metredir.
- ▶ Kıydan iç kesimlere ve batıdan doğuya doğru gidildikçe genel olarak yükselti artar.
- ▶ Yeryüzü şekilleri doğu-batı doğrultusunda uzanır.
- ▶ Yeryüzü şekilleri genel olarak dağlık ve engebeldir.
- ▶ Kısa mesafede yükselti değişimleri fazladır.
- ▶ Türkiye'nin yaklaşık yarısını dağlar oluşturur.
- ▶ Dağların büyük bir kısmı sıradağlar şeklindedir.

Türkiye'nin En Yüksek Dağları

1. Büyük Ağrı Dağı: 5137 m
2. Buzul (Cilo) Dağı: 4135
3. Süphan Dağı: 4058 m
4. Kaçkar Dağı: 3932 m
5. Erciyes Dağı: 3917 m
6. Küçük Ağrı Dağı: 3896 m
7. Aladağlar Kızılkaya Tepesi: 3771 m

Türkiye'nin Dağları

Kırık Dağlar

- ▶ Ege Bölgesi'nde ve Hatay'da bulunur.
- ▶ Ege'deki Kaz, Madra, Yunt, Boz ve Aydın Dağları denize dik uzanır.
- ▶ Menteşe Dağları denize paralel uzanır.
- ▶ Amanos Dağları denize paralel uzanır.
- ▶ Horst ve graben sistemlerinin olduğu yerlerde bu dağlara rastlanır.

Kıvrım Dağları

Kuzey Anadolu Dağları >>> Yıldız, Küre, Ilgaz, Bolu, Köroğlu, Canik, Giresun, Kaçkar, Yalnızçam, Allahuekber, Mescit

Güney Anadolu Dağları >>> Bey, Dedegöl, Geyik, Sultan, Bolkar, Tahtalı Dağları, Güneydoğu Toroslar

- ▶ Kuzey ve güneyde bulunan kıvrım dağları denize paralel uzanır. Antiklinal ve senklinal oluşumlarının bulunduğu yerlerde bu dağ sıralarına rastlanır.

Volkanik Dağlar

Doğu Anadolu >>> Nemrut, Süphan, Tendürek, Küçük ve Büyük Ağrı Dağı

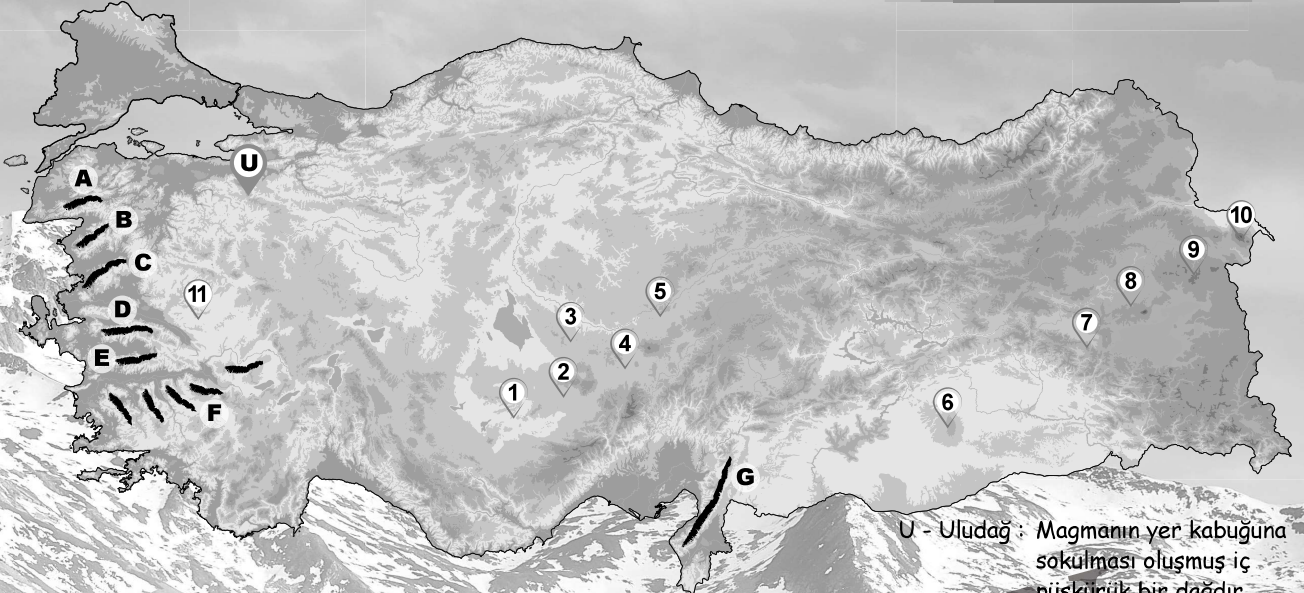
Güneydoğu Anadolu >>> Karacadağ

İç Anadolu >>> Erciyes, Melendiz, Hasan Dağı, Karadağ ve Karacadağ

Ege >>> Kula volkanları Manisa sınırları içindedir. Türkiye'deki en genç volkanik arazidir. Türkiye'nin ilk jeopark alanıdır.

Uludağ >>> Volkanik bir dağ değildir. Magmanın sokulmasıyla oluşmuş iç püskürük bir dağdır.

COĞRAFYANIN
KODLARI

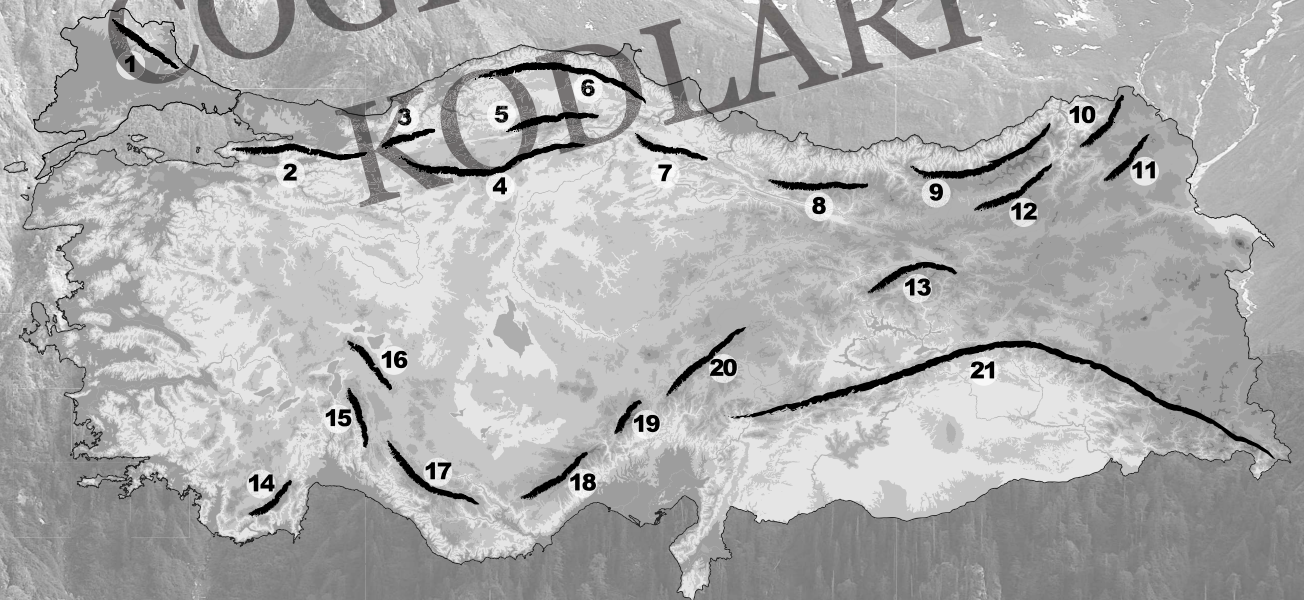
U - Uludağ : Magmanın yer kabuğuna sokulması oluşmuş iç püskürük bir dağdır.

Kırık Dağlar

A - Kaz	D - Boz	G - Amanos
B - Madra	E - Aydın	
C - Yunt	F - Menteşe	

Volkanik Dağlar

1 - Karadağ	4 - Melendiz	7 - Nemrut	10 - Ağrı
2 - Karacadağ	5 - Erciyes	8 - Süphan	11 - Kula
3 - Hasan	6 - Karacadağ	9 - Tendürek	

Kıvrım Dağlar

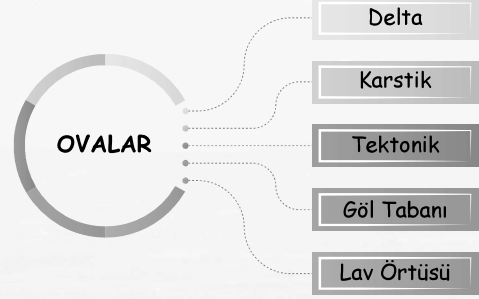
1 - Yıldız	4 - Köroğlu	7 - Canik	10 - Yalnızçam	13 - Mercan	16 - Sultan	19 - Aladağlar
2 - Samanlı	5 - Ilgaz	8 - Giresun	11 - Allahüekber	14 - Bey	17 - Geyik	20 - Tahtalı
3 - Bolu	6 - Küre	9 - Kaçkar	12 - Mescit	15 - Dedegöl	18 - Bolkar	21 - Güneydoğu Toroslar

Türkiye'nin Ovaları

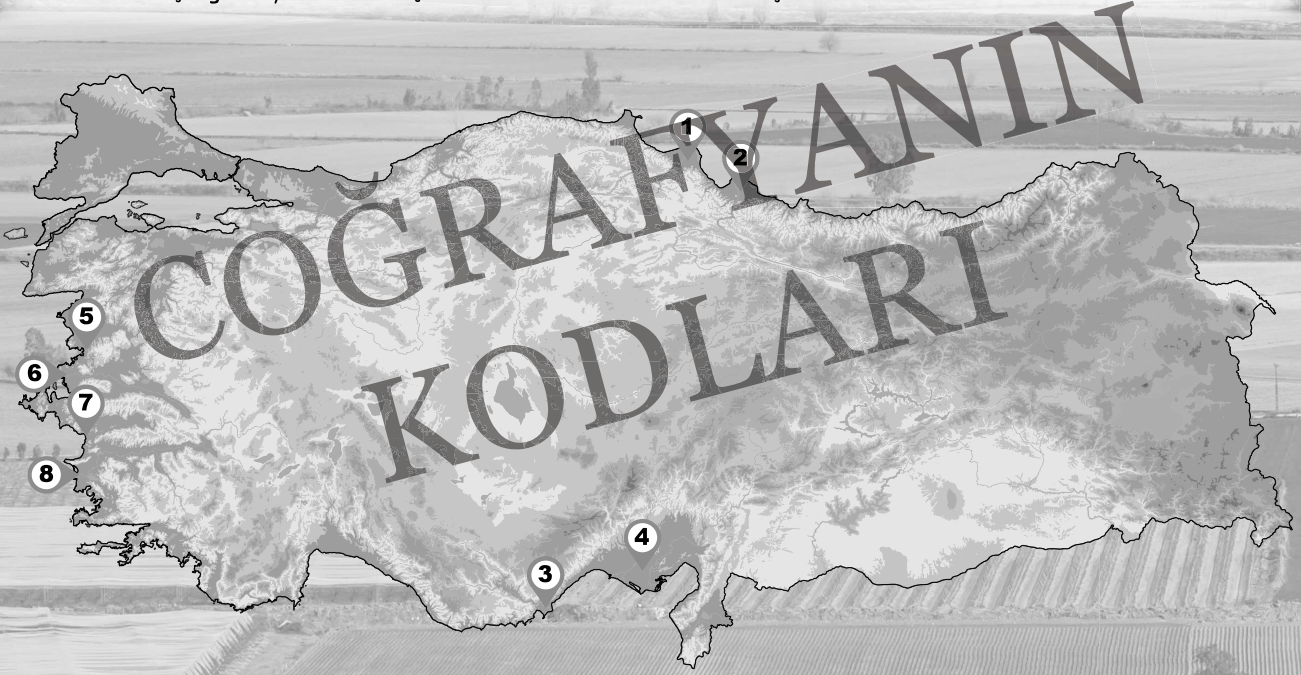
Türkiye'de Ovaların Genel Özellikleri

- Yükselteleri batıdan doğuya doğru genel olarak artış gösterir.
- Türkiye'nin ovaları tarıma elverişlidir.
- Yerleşim alanı ve ulaşım amacıyla da kullanılırlar.
- Alüvyonlarla kaplı olduklarından verimlidirler.
- Özellikle kıyı bölgesindeki delta ovaları çok verimli olduğundan ihraç edilen tarım ürünlerinin çoğu buralarda yetişir.

Delta Ovaları

Akarsuların taşıdığı alüvyonları deniz içerisinde biriktirmesi sonucunda oluşurlar. Verimli tarım alanlarıdır.

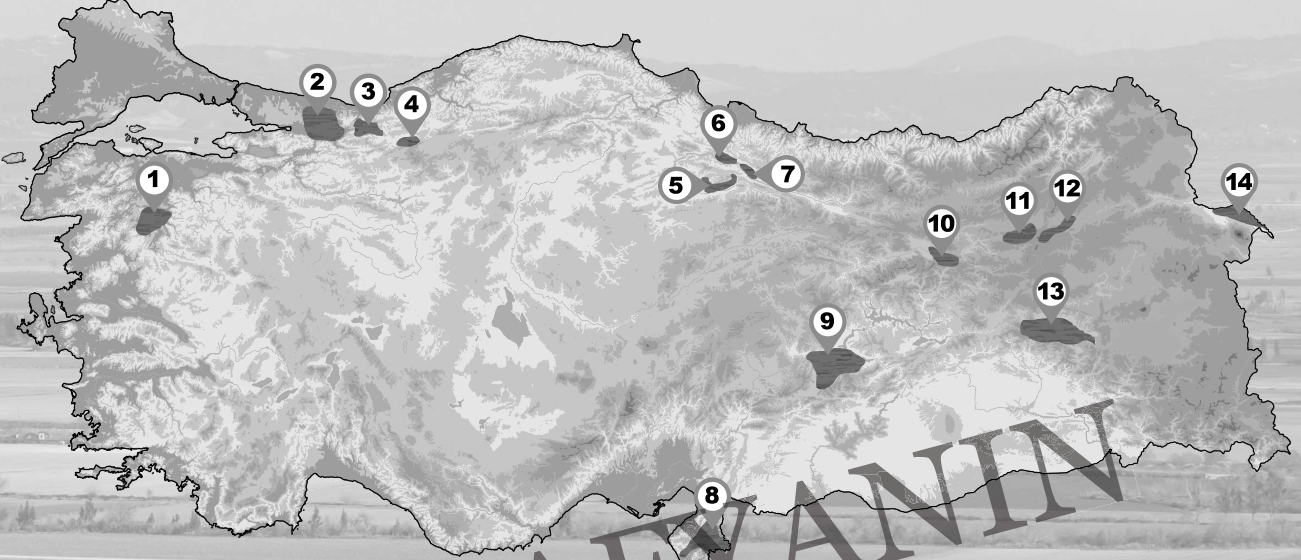

- 1 - Kızılırmak Nehri ► Bafra Ovası
- 2 - Yeşilirmak Nehri ► Çarşamba Ovası
- 3 - Göksu Nehri ► Silifke Ovası
- 4 - Seyhan-Ceyhan Nehirleri ► Çukurova

- 5 - Bakırçay Nehri ► Dikili Ovası
- 6 - Gediz Nehri ► Menemen Ovası
- 7 - Küçük Menderes ► Selçuk-Efes Ovası
- 8 - Büyük Menderes ► Balat Ovası

Tektonik Ovalar

- ▶ Yer kabuğu hareketleri sonucunda oluşmuşlardır.
- ▶ Fay hatlarıyla paralellik gösterirler.
- ▶ Genel olarak ilçe ve il isimleriyle bilinirler.
- ▶ En yaygın görülen ova oluşumudur.

1 - Balıkesir Ovası	4 - Bolu Ovası	7 - Niğsar Ovası	10 - Erzincan Ovası	13 - Muş Ovası
2 - Adapazarı Ovası	5 - Tokat Ovası	8 - Amik Ovası	11 - Erzurum Ovası	14 - Iğdır Ovası
3 - Düzce Ovası	6 - Erbaa Ovası	9 - Malatya Ovası	12 - Pasinler Ovası	

Karstik Ovalar

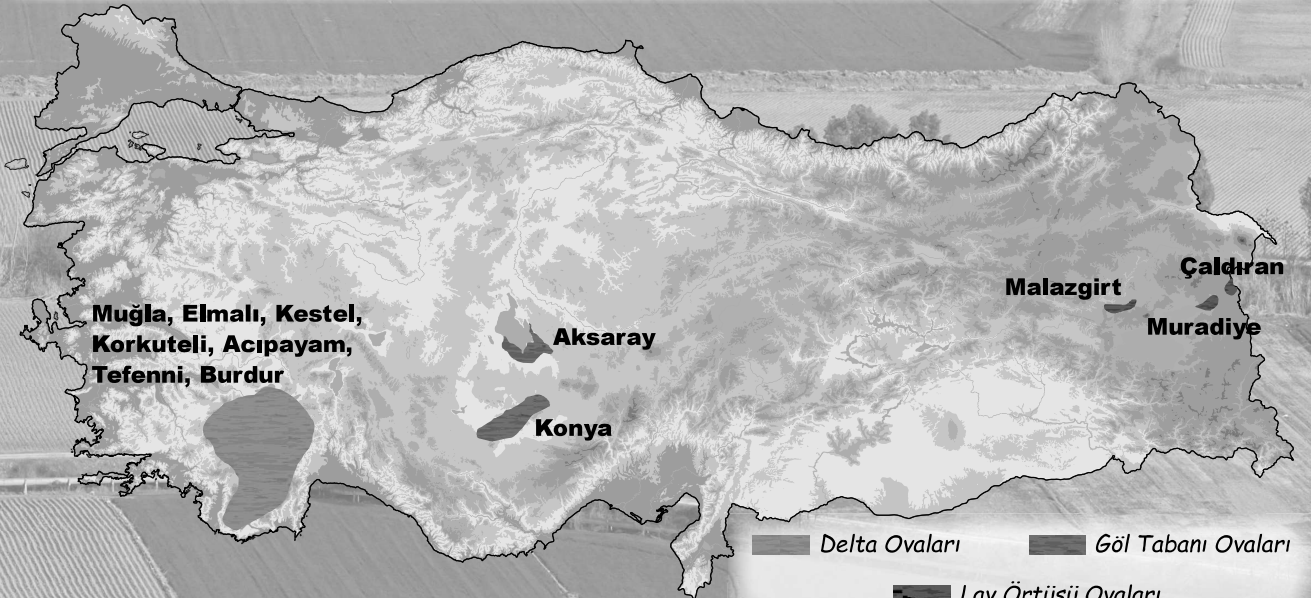
Polye olarak bilenen bu ovalar eriyebilen kayalar üzerinde oluşurlar. Akdeniz'de yaygın olarak görülürler.

Göl Tabanı Ovaları

İç Anadolu'da göllerin kurumasıyla oluşan ovalardır.

Lav Örtüsü Ovaları

Volkanik hareketlerle ortaya çıkan ovalardır.

Türkiye'nin Platoları

Plato: Akarsular tarafından yarılmış yüksek düzlüklere verilen isimdir. Türkiye dağlık, engebeli ve genç oluşumlu bir ülke olmasına rağmen platolar fazla yer kaplar. Bu durum 3. jeolojik zamanda gerçekleşen toplu yükselmenin sonucudur.

Tabaka Düzlüğü Platoları: Tabaka uzanışı yatay duruşlu olan tortulların akarsular tarafından yarılmasıyla oluşurlar. Yazılıkaya, Haymana, Cihanbeyli, Obruk, Bozok, Uzunyayla, Gaziantep, Şanlıurfa platoları örnektir.

- ▶ Bozkır bitki örtüsü görülür.
- ▶ Küçükbaş hayvancılık yaygındır.
- ▶ Tahıl üretimi yaygındır.

Volkanik Platolar: Lav tabakalarının akarsular tarafından yarılmasıyla oluşurlar. Erzurum, Kars, Ardahan Platoları örnektir.

- ▶ Bu platolarda verimli toprak vardır fakat iklim elverişsizdir. Bu yüzden tarım sınırlıdır.
- ▶ Çayır bitki örtüsü vardır.
- ▶ Büyükbaş hayvancılık yapılır.
- ▶ Çernezyom topraklara rastlanır.

Karstik Platolar: Kalker, jips gibi eriyebilen kayaların akarsular tarafından yarılmasıyla oluşur. Teke ve Taşeli Platoları örnektir.

- ▶ Akdeniz Bölgesi'nde görülür.
- ▶ Tarım ve yerleşme azdır.

Önemli: Obruk Platosu, karstik plato değildir. Üzerinde obruk oluşumları fazla olduğu için bu ismi almıştır.

Aşınım Platoları: Aşınma sonucu düzleşen alanların akarsular tarafından yarılmasıyla oluşurlar. Çatalca-Kocaeli Platosu örnektir.

- ▶ Yükseltisi azdır.
- ▶ Sanayi faaliyetleri fazladır.
- ▶ Tarım ve hayvancılık azdır.
- ▶ Nüfus yoğunluğu yüksektir.

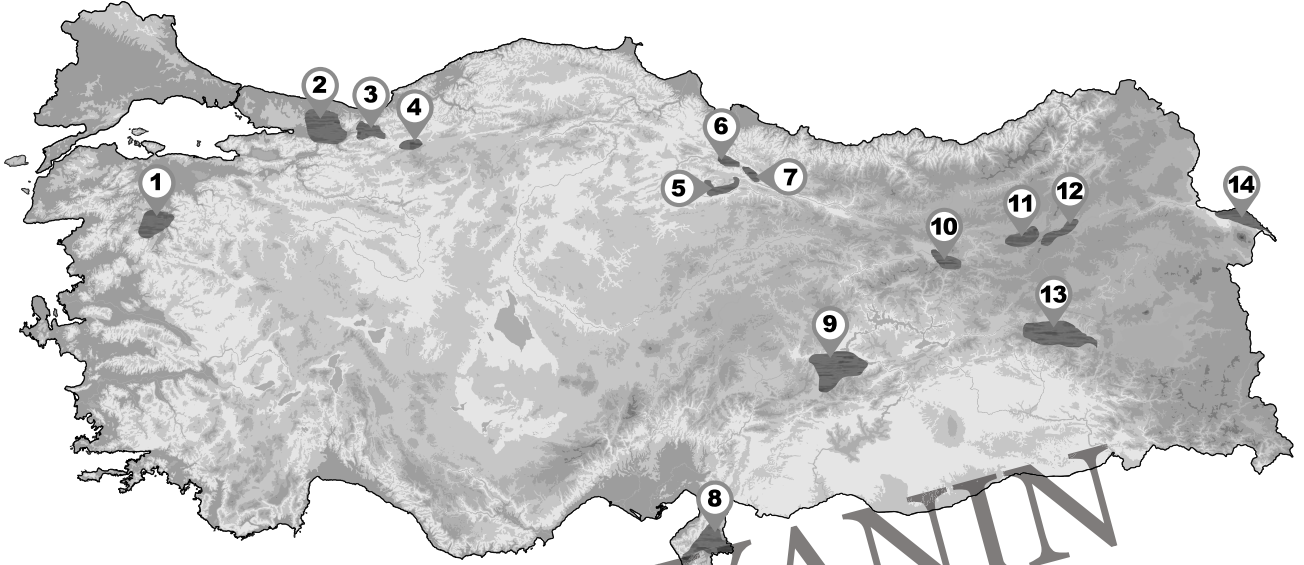
Tabaka Düzlüğü Platoları

Volkanik Platolar

Karstik Platolar

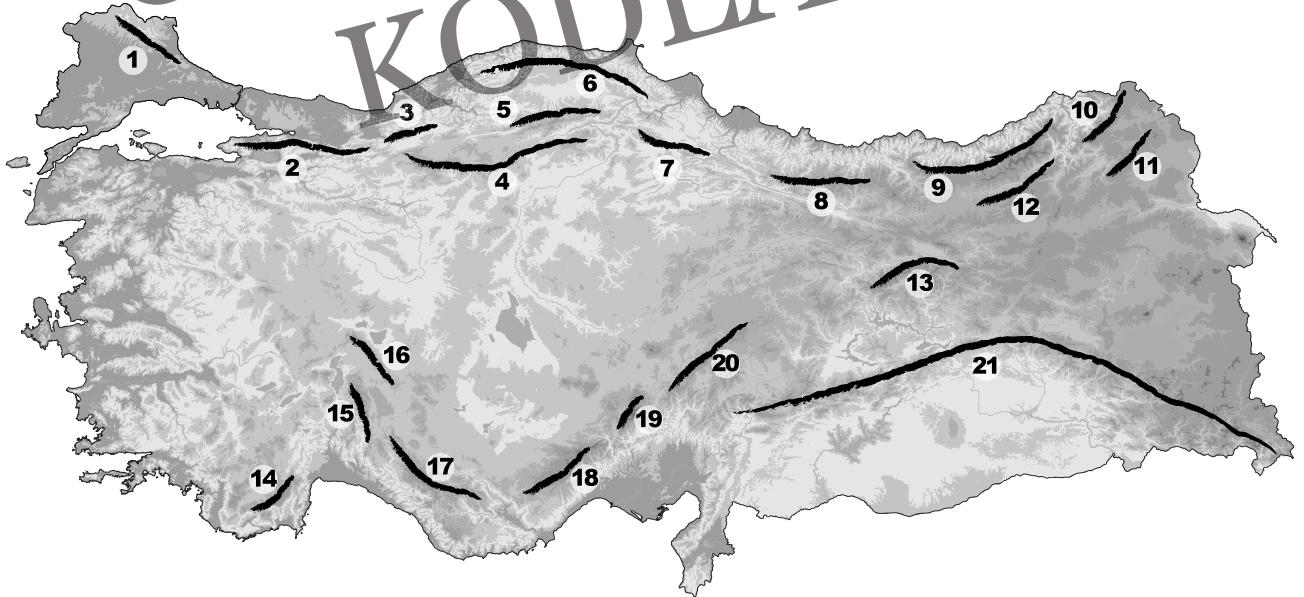
Aşınım Platoları

Aşağıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen ovaların isimlerini haritanın altındaki numaralı bölümlere yazınız.

1 -	3 -	5 -	7 -	9 -	11 -	13 -
2 -	4 -	6 -	8 -	10 -	12 -	14 -

Aşağıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen kıvrım dağlarının isimlerini haritanın altındaki numaralı bölümlere yazınız.

1 -	4 -	7 -	10 -	13 -	16 -	19 -
2 -	5 -	8 -	11 -	14 -	17 -	20 -
3 -	6 -	9 -	12 -	15 -	18 -	21 -

